

UKINIKAS

laikraštis, paskirtas ukininkų reikalams,

išeina syki ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje, su parsiumtimu uždengtose gromatose, 5 rubl.; Prusuose, su parsiumtimu, — 8 mark.; Amerikoje ir kitur — 4 mark.

Prie kiekvieno numerio laikraščio pridėdame „Priedą“, knygutę su naudingais skaitymais.

Išitėmykite! *J. Bagdonas*

Vienas ir kitas mūsų laikraštis jau ne kartą yra užsiminęs apie tai, juog Lietuvos ukininkai šiandien privalo kreiptis labiau prie auginimo gyvulių, jei nor, kad jų paskutinai neprispaustų bėdos ir visiškas nuvargimas, ir mes šitą klausymą laikome per dideliai rimtą bei svarbingą, ir pertai kartas nuo karto žadame jį „Ukininko“ skaitytojams vis aiškiau išgulyti.

Jau tai žinomas daigtas, juog juo kokio tavoro ar javo kokiame krašte yra daugiaus, juo jisai pigesnis, o juo mažiau, — juo brangesnis. Kada kokiame kampe visi javai per kokią priežastį prapuola ir tokiu budu tą kampą ištinka didis nepriteklus javų arba aiškiau sakant, kada užaina, badas, tai tame kampe visi javai pabrangsta, kaip antai aną metą buvo Maskolijos pietuse. Jeigu vėl katrame krašte, paimeime, neuždera bulvės (roputės, rapukai), tai čionai jos vėl pabrangsta, nors kitų javų ir butų pakaktinai. Arba, paimeime, jei kokiame krašte užaina kokia liga ant kokių gyvulių ir jų skaitlių tame krašte pažymiai sumažina, tai tie gyvuliai pabrangsta. Arba, kad kokius metus vynuogės neuždera, tai vynas pabrangsta. Žodžiu sakant, prekė visokių produktų didei priklauso nuo savo daugio ar mažio.

Akyvas skaitytojas jau iš šitų kelių žodžių gal numanyti, kurlink kryps mano telesnė kalba, butent, aš bandysiu išrišti tą klausymą, kodel šiandien teip pigu javai.

Iš visų Lietuvos kampų pareina žinios, juog javų prekės nuo tulo laiko eina vis

mažyn ir mažyn. Kol truko muitinė kova tarpo Vokietijos ir Maskolijos, visi buvo tos nuomonės, juog tasai prekių žemimas priguli nuo minėtosios kovos; bet kada ši pavasarį toji kova pasibaigė, ir Maskolijoje (imant ir Lietuvą drauge), javai rodos, jau butų turėję pabrangti, o tačiau prekės dar nupuolė, tai akyvesnieji žmonės pagalios permanė, kur priežastis tos javų pigybės; o ne teip akyvi dar nė šiandien nesupranta, kas čia darosi. Dar ne daug tėra tokių žmonių, ypač tarp Lietuvos ukininkų, kurie tą dalyką priderančiai suprastų ir tikru budu sav išgulytų; daugelis midigauja, kad tik pakils prekės, o kad ir per kokią stebuklą. Diduma mūsų ukininkų dar neatėjo į tą persilindymą, kad Lietuvoje yra per daug javų ir kad pertai jie teip ir atpigo. Nors tai ir teisybė, kad per šiuos metus muitinės kovos su Vokietija Lietuvos javų prekės ir daug nukentėjo, bet nereikia ir to užmiršti, juog tos prekės vis pamažėliu metus į metą ėjo mažyn. Dabar, pasiremiant ant to laipsniško smukimo prekių ir lygiu budu ant šio pavasario atpigimo, nežiurint ant užbaigimo derybų su Vokietija, galima stačiai tvirtinti, juog Lietuvoje per daug javų ir juog tasai pereitų metų laipsniškas prekių smukimas dar liudyja, kaip auga, tasai per daugis javų Lietuvoje: juo kuriuos metus prekės labiau smuko, juo, galima sakyti, tuos metus buvo užaugę daugiau pervirš javų.

Priežastis tokios nemielos noties ne teip lengva išaiškinti, vienok galima nors kelti parodyti. Pirm viso ko eina čionais ta priežastis, kad laike karo Meškorių su

Turkum, (1877—78) Maskolijos popierinių pinigų vertybė buvo labai nupuolusi, rublis tasyk nešė vos dešimtis fenigių per pusantro aukso (1,60 Mk.), ir pertai svetimų žemių pirkliai labai daug užvadydavo su kursu, begabendami javus iš Maskolijos; o nėra tasai kursas dar kelis metus nekilo, tai jau vai Lietuvoje pageliamo ir mūsų ukininkai, skatinami augėtų prekių, pradėjo vis daugiau žemės dirbti ir daugiau javų sėti, visai neatsižiuodami, kas iš to toliaus išdigs. Jug teisybę pasakius, iš to daug bėdos nė nebūtų, kad mūsų ukininkai būtų supratę ir permanę, iš kur vis tai kyla, iš kur iškilo dabarykštis pigumas, ir kad savo laiku būtų išradę sav pagelbą.

Taigi vyriausia priežastis javų atpigimo — tai per daugis tų pat javų, per daugis dirvų.

Kaipo antrailes priežastis javų atpigimo galima priminti perlėtą didinimąsi skaitliaus žmonių (liaudies) Lietuvoje (vyriausiai per išeivystę į visus kraštus), toliaus visišką, gali sakyti, užmirimą išdirbystės, nebuvimą Lietuvoje fabrikų, netikusią ekonomiską veikmę ir įtekme žydų etc., toliaus žmonių tamsybę, ir pagalios vyriausią daugelio priežasčių priežastį — Maskolių vyriausybės prispaudimą.

Dar galima pridurti, juog Maskolių vyriausybe, besigainiodama šiuos paskutinius metus (prie caro Alexandro III) paskui visokius maskolystės ir caroslavijos užmanymus ir steigimus, visai pametė rupestį apie ekonomiską Maskolijos (o labiaus Lietuvos) stovį, teip kad galima stačiai sakyti, juog pati vyriausybė tyčia bugdo Rusijos (ir Lietuvos) ukininkus į neturtę ir vargą.

Vienok artimiausia ir, teip sakant, mūsų ukininkams pergalinga priežastis javų atpigimo yra, kaip viršų sakiau, per daugis mūsų krašte dirvų, per daugis javų.

Jau nuo amžių teip buvo, kad gudresnysis visuomet geriaus išeidavo, o rodos teip bus ir visados. Kad dabar Lietuvos ukininkai, išvydę, juog javų mūsų krašte per daug, griebtusi ko-greičiausiai prie kitiško ukiavimo — prie gyvulių auginimo, tai jų ekonomiskas padėjimas umai pasitaisyti. Pirmą — javai pabrangti, antrą — laukai pasitaisyti ir iš mažesnio žemės sklypo pasidaryti daugiau javo, o pinigus išrinkti iš gyvulių, — iš galvijų, kiaulių ir arklių. Butų daug lengvesnis gyvenimas, nėra pasidarytų mažiaus darbo, o naudų butų daug-kart daugiau, ne kaip šiandien. Žinomas daigtas, juog po tulo laiko, kada ir kituose kraštuose, pasižiurėję ant Lietuvos ukininkų, pradėtų teip-pat gyventi, tai

gudresniejie turėtų vėl ką prasimanyti, nėra nėjokis ukiavimas ne amžinas, viskas ant svieto mainosi — tur kaitytis ir ukiavimo budas.

Vienok šiandien patogiausia valanda griebtis prie gyvulių auginimo, nėra tiktai tokis ukiavimas gal atgriebti susmukusius Lietuvos ukininkus, ypač kad per šiuos metus įtemptai javus beaugindami mūsų ukininkai savo laukus dideliai nualino (nuliežė), o tąją mūsų ukių silpnybę tegalima tiktai per gyvulių auginimą atsitaistyti.

Taigi, Lietuvos ukininkai, kurie skaitote šias eilutes, išidėkite jas gerai į omenį ir gerai apmąstykite, o apmąstę išvysite, juog Lietuvos ukininkų pagelba šiandien terandama tiktai gyvulinėje arba pašarinėje ukėje.

J.

Jonelio žyponas.

Jonelis-durnelis žyponą turėjo,
Ir diena į dieną žyponą dėvėjo.

Nelaimė patiko mūs Joną —
Prakiurė alkunės žypono.

Bet jįsai nenusimindams,
Žyponą savo taisydams,
Nupjovė rankovių galus,
Uždėję ant alkunių lopus.

Nors čia visi kvatoja,
Jonuks to nedaboja

Ir sako teip:

Aš padarysiu ne bet-kaip,
Skverną galus ir pasterblius nupjovęs,
Pailginsiu rankoves.

Teip sav taręs ir padaręs
Liko kantantas Jonukas,
Nors beskvernį jis ir striukas.

* * *

Ant margo svieto yr' daug žmonių,
Ką elgiasi kaip Jons su žyponu, —
Ir liekasi striuki ir be skvernų. A. B. P.

Vilkaviškis Iš Lietuvos.

Nuo Vilkaviškio Suv. gub. Vilkaviškyje yra trys daktarai: pavieta daktaras lenkas, antras žydelis ir trečias lietuvis. Pavieta daktaras gydo daugiausiai ponus, žydelis žyds, o lietuvis — kaimo žmones. Darbo visi trys tur pusėtinai. Aplinkiniai žmonės gana gerai pasilaiko, prie to jau supranta reikalingumą daktaro, užtaigi reikale stačiai prie jo kreipiasi. Pirm kokios dešimties metų Vilkaviškyje buvo labai tarp žmonių pagarsėjęs felčeris Ivanovas (žmonės vadino jį stačiai „Ivanu“). Mat, tada tebuvo mieste tik viens pavieta daktaras, kursai labai iš augšto elgėsi ir nelabai ant žmonių žiurėjo. O nėra „Ivanas“ šiek-tiek nusimanąs, ir su žmonėmis moka apsieiti,

tai žmonės plaukte plaukė pas jį. „Ivanas“ dagi pralobo; paskutiniuose metuose pasistatė puikius muro namus. Kada pirm trijų metų Vilkaviškyje atsisėdė jaunas daktaras lietuvis, „Ivanui“ dikčiai nutruko; kaimų žmonės pradėjo kreiptis prie daktaro lietuvio. Bet, be šitų trijų patentuotų daktarų ir felčerio Ivanovo, yra dar nepatentuotų daktarų Vilkaviškyje. Šitie naudojasi iš žmonių nesupratimo. Ant garbės vyriškiams turiu pasakyti, kad prie nepatentuotų daktarų daugiausiai kreipiasi tik bobos ir mergos. Iš šitų nepatentuotų daktarų garsiausia „daktarka“ žydelka; nežinau, kaip ji vadinasi; tai yra sena, susisukusi, supintėjusi žydelka: savo baisiu išveizdžiu ji greičiaus pasineša į raganą, ne į bobą. Šita-gi žydelka garsi tuo, kad ji neprivalo klausinėti nė žiurėti lignonio, ką skauda ir kur skauda; jai užtenka tik lignonio šlapumą pamačius, ir pagal šlapumą ji, kaip ant delno, visą ligą išpasakoja ir paskui žolių duoda. Bobos už rodą ir žoles gerai šitai apgavikei užmoka — po rublį ir po du rublius. Teko syki man su Vilkaviškio aptiekorium apie šitą žydelką išsinekti. Aptiekorius ją gerai pažįstas. Jį syki per nedėlią ateinant į aptieką su 10 mažyčių bonkučių ir į kiekvieną bonkutę prašo už dešimtuką žolių įpilti; duodasi, žinoma, ko-nekalčiausios žolės. Iš šitų bonkučių daktarka dirba jau bonkas žolių, ima užtai nuo kvailių bobų rublius. Pelnas nė-šio-nė-to. Kitas toksai daktaras vokiečių, ukininkas, vardu Hoffmann'as. Jisai gydo daugiausiai akių ligas; tai pas jį labai prastai darosi: kiekvienam lignonui, ar jisai bus su šokia ar su tokia akių liga, tepa akis tokiu tepalu; tasai tepalas labai, sako, edas akis ir, kada lignonis nuo skaudėjimo nežino jau kur dėtis, tada Hoffmann'as klausia: „o ką, ar kanda?“ Lignonis atsako, kad labai kanda, tada „daktaras“ pasiskubina suraminti: „tai gerai, kur skauda, ten greitai pagis.“ Pas Hoffmann'ą aplinkiniai žmonės nelabai lankosi, daugiau iš toliaus lignoniai atkeliauja, nuo kokių 4—5 mylių ir teip-pat daugiausiai bobos ir mergos.

Negaliu užtylėti ir trečio tokio daktaro Slomskio; tai yra buvęs ekonomas, slėktelė; jisai gyveno palei patį Vilkaviškį ir teip-pat gydė žmones: jisai buvo pagarsėjęs tuo, kad labai gerai žadėti galėjo, o teip-pat, kad numirėlių kaulų dulkėmis gydė. Pirm dviejų metų Alvito valsčiaus vaitas — Grajauckas, gana išmintingas ir smarkus žmogus, užtikęs Slomskį pas vieną lignonį, liepė jį suimti ir patupdė į lastą,

už šitą Grajauckas dar bėdos turėjo. Jisai, mat, nežinojo, kad Slomskis slėkta, o slėktos vaitas neturi tiesos areštavoti. Grajaucką Slomskis apskundė į sudą; Grajauckas gavo išbarimą. Vienok Slomskis nenorėjo daugiau jo valsčiuje pasilikti ir persikraustė į Mariampolio apygardę. Girdėt, kad ir tenai jisai gydo žmones. *Žmogus.*

Sasnava (Senap. pav.). 30 diena Birželio apie 5 valandą po pietų mūsų kraštą aplankė didelė nelaimė: ledai išmušė visus javus ant lauko. Pradedant nuo kaimo Gluškabudės (Smokų) iki Kumelionių daugelis ukininkų pasiliko suvisu be duonos ant kito meto; labiau išmušė javus šių kaimų: Barštinės, Pavenglės, Lašimbudės, Sasnavos, Pasienių, Bitikų ir teipogi Elzbietiško dvaro. Daugelis ukininkų paminėtų kaimų jau nupjovė rugius, veža namon, pjauja į akselį ir šeria gyvuolius; teipogi daugelį gyvuolių išmušė, o labiau žasų, avių ir kitų mažų, gal į 170; langus visur išdaužė; Sasnavos bažnyčios 35 stiklus išmušė; Elzbietiško vieną piemenį į smert užmušė, o skerdžių labai primušė; nuo medžių šakas nudaužė, teipogi visus vaisius ant medžių sugadino; ledai buvo dideli: iš-pradžią puolė kaip kaštonai didumo, paskui kaip vištos kiaušiniai, o ant galo kaip kumsčios; viens ukininkas pasvėrė du ledų, tai svėrė daugiau kaip svarą; per visa naktį ir ant rytojaus iki pietų buvo ant žemės eilė ledų. Mūsų ukininkai iš tos priežasties labai nusiminė; kiekvienas paėmęs šimtininką (šaltyšį) taksuoja savo javus ir ketina kreiptis prie gudų valdžios, gal atliuosuos nuo mokesčių.

Mūsų krašte maži vaikai labai pradeda mirti karštlige.

Sasnavos peštukai jau suvisu pradeda nykti; vieni Amerikon išvaikščiojo, kitus į Kalvariją paėmė, ir jeigu tikt Surgučių sendriganciai kaip-kada per atlaidus pasi-peša, ant to ir pasibaigia.

Mūsų jaunieji ukininkai *bagočiukai* pradeda labai išdykanti ir dirbti botyriškus darbus, negirdėtus da ant šios pasaulės; teip vienas išėjęs neva pusantros kliasos Senapilės gimnazijoje, gerų tėvų sunus, davė labai didelį papiktinimą ant visos apygardos.

Knipelis.

Pilviškiai (Suv. gub.) Pilviškių bažnyčioje įtaisė naujus vargonus, kuriais pirmą kartą užgrajėjo šimet per šv. Jurgio atlaidus. Girdėjau kalbant, juogei kaštavę klebonui į pustrečio tukstančio rublių, — vargonai puikus, nėra ką sakyti. Minėtoje bažnyčioje yra „mada“, kuri, žinoma, yra kilusi iš klebono pusės, t. y., kaip tikslai užlipa ant sakyklos kunigas su pamokslu,

pirmučiausia kalba lenkišką evangeliją, o paskui lietuvišką, už ką ir pasirodo, kad pamokslas yra sakomas Pilviškiuose prasciokams „muzikams“, delto ponai noroms-nenoroms po evangelijai ir dulina laukan iš bažnyčios nelaukdami pamokslų. Kaip čionais ir laukti? Ponams buvo pasakyta lenkiška evangelija, o toliaus lietuviška evangelija ir pamokslas — del muzikų.

Negalima suprasti: kam tie mūsų kunigėliai pirma sako lenkišką evangeliją, o paskui lietuvišką. Jug lenkų Pilviškiuose visai nėra, sako, buk tai dėl Antanavo ponų, bet Antanavo Šabunevyčiai lietuvišką kalbą gana gerai supranta, o daugiau, rodos, nebūtų kam klausyti lenkiškos evangelijos; sakyčiau, dėl tų ponų, kaip ve: Pilviškių gelžkelio viršininkas su pačia ir tuli medsgariai, bet dėl tos mažos saujelės žmonių iškada tik kunigėlių turbacijos, o, man rodos, ir pritinkiau būtų, kad viršuje minėtieji ponai pasirupytų išsimokėti lietuvišką kalbą, jei dar nemoka.

Antanavietis.

Šunskai (Suvalkų gubern.). Prie a. a. kunigo V. prispitė į Šunskus daugybė davalčių. Nors Š. ukininkai tam tikslui daug būtų pristatė, vienok neištekėjo kožnai po kambarį; delto susitelkė po kelias į vieną stubele. Vasaros metą pas ukininkus gana daug visokių darbų, kad nežino prie katro pirmiaus pultis: tai šienas valyti, tai rugiai, tai vasarojas, nors plyšk pusiau nuo darbo, kad šieną nesulytų, kad rugiai neišbirtų ant lauko! Vyriškų darbininkų mažai: vieni kariumenėje, kiti į Ameriką išbrazdėjo, o davaltkos sėdi sau pavėsinuose ir gana: viena siuvinėja, kita mezga, o kita kit-ką veikia, ir retą, per didelį maldavimą, išprašai nors su grėbliuku šieno grėbti. Mat, pavėsyje geriau: nė saulute neidega, nė nesušyla per daug, o už savo darbą plėsdamos gerokai nuo gospadinių visokiais daigtais tai ir sočios buna. Bažnyčioje daug žmonėms papiktinimo daro, nes kožna turi sau apsirinkus vietas: tai apie tėvelio spaviednyčią, tai apie altorių apsėda, (ir turbūt nekaip tesimeldžia, kad bijosi atsi-stoti, bet kur, mat, toliaus nuo altoriaus stovint gal V. Dievas vėliaus ir malda išgirsti); o kad užimdavo tas vienas kas kitas, tai su piktumu nuvarydavo. Žmogus, dirbęs per nedėlią ateis į bažnyčią, ir kad nor kada atlikti spaviednę, tai su davaltkoms turi prie spaviednyčios stovėdamas susibarti, nes ateis kokia jau vėlai, tai prasistumęs žmogų iš eilios įlindo, kita taip-pat padarė, o tu žmogeli stovėk sau kaip Turkų šventasis per ištisą dieną, ir

kaip čionai nesupyksi! Daugelis skundėsi ant jų, bet ką padarys, kad tai tėveliui tiko. Turbut į pabaigą jos įkirėjo ir pačiam (a. a. tėveliui V.), nes apsupusioms davaltkoms ant šventoriaus pas bažnyčią, ką ranką paduoti bučiuoti, atkišdavo špygą, o jos skaitydamos ir tai sau už laimę, kad gauna tėveli pasveikinti, grusdavosi per kits kitą, kaip ištroškusios žąsys prie vandens. Kitos, ką laiko savę vertesnėmis, nubėga ir po šiai dienai ant kapo, kad tenai paraudoti už velionio dušią? — Šimet pradėjo ir žemes su rankomis nuo kapo kasti, norėdamos persitikrėti, ar da tebėra tenais grabas, ar verta raudoti! Bet ką neraudosi, kad prie dabartinio, parapijonų mylimo, klebono, neturi jos tų privilegijų, kaip kad turėjo pirmiaus. Ant galo pagalius nėra ka joms nė per daug padyvyti, delto, kad kitos tarp jų ką pastoję į tą stoną, pastoję ne iš savo valios ir pašaukimo, tik kaip ir iš prievartos kokios, nes baigdamos trečią kryželį amžiaus, o nesitiekėdamos ištekti už vyro, — o čia „mada“ — pastoję į davaltkas, tai ko daugiau reikia? Nors vilką apvilk ir avelės kailiu, o vis vilkiškai užstaugs.

Dar to negana, Šunskuos yra tokia boba V., kuri atėjus į bažnyčią atsisėda į ap-rinktą sav vietą, kad įeinančius per duris žmones galėtų visus matyti, kiek ateina ir kaip katras meldžiasi. Negali išmanyti, kas tai jai rupi, kad kožną šventą dieną tą patį amatą varo, kaip anas velnias, ką girdėjau iš sakyklos kunigą sakant, kad žmonės susirinkusios daboja ir prasikaltimus užrašo į jaučio skurą. Bet toji bobelka rodos nė neturi tokios skuros; o įeinant iš bažnyčios sėdi ant trepų vedančių ant viskų, prie pat durų, teipogi skaito ir neužrašo.

Driežas.

Švėksna (Raseimių p. Kauno gubern.). Rodos, kad jau užtektinai buvo rašyta po kalendorius ir gazetas apie maskolių „učilišės“, kad jos mums nieko gero neduoda, o blogo daug: vaikai ten išmoksta visokių maskoliškų daigtų, kaip — vogti, kortomis lošti, meluoti, maskoliškai keikti, bjaurias maskoliškas dainapalaikes tabaluoti ir t. t. Jei kurs ir pramoksta šiek-tiek maskoliškai plepėti, tai paskui namiėje, prie kiaulių ar prie bandos bebudamas, per porą metų vel viską užmiršta. Vienok Švėksniškiai, rodos, to nemato ar nenor matyti: negana, kad vaikelius tenais leidžia, paskutiniuose metuose pradėjo ir savo dukteris leisti į tą maskolių bjaurybėmis pasmirdusį urvą. Tos mergaitės nė tiktai mokinasi čionais, bet tuos pačiuos namuose ir gyvenimą turi;

guli vienoj gričioje drange su vaikais; tie vaikeliai — „gerų tėvų suneliai“ — valkstina tu mergaičių sijonus ne tik vakarais einant gulti, bet ir pačioje kliasoje. Yra žmonių, kurie patys savo akimis matė mergaites dienos vidumi po kliasą be sijonų lakstant. Amžius tų mergaičių 12—14 metų. Na, paklydę tėvai ir motinos, ar nesuprantate patys, ką darą, kaip savo kūdykius bemokina?! Kam varote per prievartą ne tik mūsų brolius, bet ir mažasias seseris į „učiliščę“ nuo mažų dienų mokintis paleistuvystės? Ar da jums negana tų kurių jau pilna Švėkšna? O jus, Švėkšnos kunigėliai, ko jus snaudžiate, ar jau teip užimti laidojimais ir atminimais numirėlių, kad apie gyvuosius suvisu užmirštote? Kam neperspėjate tėvų tų nelaimingų mergelių? Avys vienos, o kame piemens? Jeigu tėvai neliaus ir kitą žiemą leidę savo mergelių į „učiliščę“, tai apreikšiu jų pačių ir jų dukterų vardus per laikraštį. Geriau tesimokina namie žemaitiškai skaityti ir rašyti, o išmokusios tegul knygas ir gazetas lietuviškas skaito. O tėvams didžiausias reikalas pradėti skaityti, tai bent patirs, ką dara...

Marė Mėlynakė.

Nuo Švėkšnos ant Vėviržėnų važiuojant už keturių verstų yra malunas, Pagraumene vadinamas; į maluno ežerą (prudą) subėga trys upeliai, t. y.: *Graumena*, *Juodrė* ir *Šalpė*. Už maluno upė gauna *Šalpės* vardą ir pas Vyskupiškių sodžių įteka į Vėviržą. Po maluno ratu yra gana tinkama vieta skalbiniams skalbti; čia mažne visados pamatysi moteris beskalbiančias, labiausiai vasarą prieš šienpjūtę; kada ukininkai žlugtus skalbia, tai kožną dieną atvyksta skalbėjos iš kelių ukių, kartais lyg penkiolikos moteriškųjų. Čia atsiveža žlugtus skalbti iš Jonikų, Slabados, Alseikų, Daugšaičių ir Petraičių, nėra prie tų sodžių nepsieina upių, o prnuose vanduo vasarą sugenda, o vietomis ir suvisu išdžiusta.

Bet per nelaimę į tą patį ežerą Pagraumenės kardonio maskoliai prasimanę arklius vesti plukdyti, per dieną du kartu — pusryčiais ir apie vakarą. Jie ten pliki raiti ir ir pėsti monijas po tą ežerą, į skalbėjas šnekėdami visokius bjaurius maskoliškus žodžius, o kartais kurią pagavę ir į vandenį įtraukia ir paplukdo su visais drabužiais, — jau ir žydui bjauru žiurėti! Tur but nė Afrikos dykunai nėra toki begėdžiai, kaip paleistuviai maskoliai.

Velyčiau viršų minėtų sodžių ukininkams verčiaus apsirinkti kur kitur vietą žlugtui skalbti, nors ir prastesnę, bet neleisti savo moterims ir mergėms piktintis

nuo paleistuvinių žvėriško kraujo, plikų maskolių...

Neseniai parėjo į Švėkšnos policija apgarsinimas, kad būtų geri keliai nuo Švėkšnos ant Juodrėnų, gubernatorius važinuosias, tai dabar bemaž kožną dieną palicmeisteras, drauge su pačia — kuri, kaip vaikų neturėdama, šuniuką glėbyj važiojasi, — laksto tais keliais, žmones gąsdindamas, kad greičiau pataisytų, o kurie neapsiima pataisyti, protokolus rašo ir duoda į sudą.

O koki ten keliai nuo Šalpėnų ant Juodrėnų, lai Dievas gelbi! Rudenį ar pavasarį nė išvažiuoti negalima. Taisyti kožnas tur per savo lauką. Šalpėniškių bajorų žemė pakeliais prieina plačiai, o kelias jų koprasčiausias; šeimynos bajorai mažai tেলাiko, prie to dar prisiartino šienpjūtė, o čia kelia reikia ant greitos pataisyti, nes dvi nedėli laiko tik tedavė. Tai peilis bajorams, jie nežinojo, kas tai kelias taisyti! — Žmonės paleido kalbą, buk gubernatorius važinuosias į Juodrėnus bažnyčios užimti. Jau tik gelbėk Dieve, Juodrėnų bažnytėlė — duktė Kvėdainos parapijos. Dabar šventoriaus murai taisomi.

Aužuolėlis iš Užkiemio.

Iš Naumiesčio pavieto (Suv. gub.). Šią vasarą mūsų paviete keliuose vietose buvo rinkimas sudžių. Šiuo tarpu atsikartojo tas pats, kas atsitikdavo ir kitais sykais: rinko ne tuos, kurie tiko į sudžias, rinko išminčius teisingus ir gerus vyrus, bet tuos, kurie daugiau pragrindo, daugiau „pundavoja“; norint jie būtų lupikai, skriaudikai ar apgavikai — jei tik moka užpilti rinkikų gerkles, tai vis tinka į sudžias. Kartais ukininkai dagi nesidrovi derėtis su kandidatais į sudžias, kad tik daugiau duotų „magaryčių.“ Vienas toksai kandidatas — Šrimas — buvo stačiai užklaustas, ar jis daug „fundavotų“, jeigu už jį duotų balsus. Kada tas nenorėjo jiems gerintis prieš rinkimus, ir žadėjo „fundavoti“ tik po išrinkimui, tuomet ukininkai pasakė, kad jiems geriau yra tuo išgerti, ne kaip laukti prižadėjimų išpildant. Žinoma, tokius „kvailius“, ką nemoka gerintis ukininkams, nė neverta rinkti į sudžias. Suprasdami tą žmonių „cnatą“, kiti kandidatai elgiasi kitaip. Jie pirma laiko girdo ukininkus, idant įgytų sau gerą vardą ir garbę. Vienaime valsčiuje, sako, buvę isakyta šinkoriams duoti dykai šnapšą nuo vardo vieno kandidato visiems ukininkams. Ukininkams, mat, tai labai patiko ir juo jie daugiau gerė, juo jie labiau gyre savo kandidata, o nieks negalėjo jo peikti, nes kiekviens išpažino jo gerą širdį ir didį protą. Žydėliai teipogi prigulėjo prie balsavimo, nes ir jie ne

vienam kvailiui akis atidarė ir parodė, ką reikia rinkti į sudžias. Ta pati buna renkant vaitą, bet girtavimas tuomet buna mažesnis, nes žemesnė yra vieta vaito. Žodžiu sakant, rinkimai vaito ir sudžios greičiaus pasineša į turgų žydiško „andelio“ arba „gešefto“. Ukininkai savo balsą paroduoda kaip tavorą už degtinę, už „smarvę“. Pirkliais yra patys vaitai ir sudžios ir jie nuperka balsus už „smarvę — arielką.“ Koki vaisiai to, kiekviens gali suprasti. Lietuviai ne tik negal išsirinkti sau gerų vadovų, bet dar platina girtuoklystę, vaidus ir nesutikimus, mindžioja po kojoms dora, išmintį ir teisybę, o aukština pinigą ir už jį parsiduoda. Per tai, žinoma, užsitraukia ant savęs nuotartį ir apsviestesiniųjų ir svetimtačių apjuoką. Tuo tarpu kada šale Prusuose per rinkimns skaito gazetetas ir rimtai kalba apie savo reikalus ir apie tai, kas juos galėtų geriausiai užstoti, pas mus Naumiesčio pavietė girtauja. Laikas būtų susiprasti . . .

J.

Grinkiškis (Kauno pav.). Per Kubilių lauką važiuo kažin koks prastas žmogus ir, pamatęs priekelio ganančius priemeniukus, paklausė: „kodel jus, vaikučiai, nieko neskaitote?“ — Kad knygelių neturime! — atsakė vienu balsu mažiukai. — Nežinomas, bet, matoma, geras žmogus, išėmė lietuvišką knygą ir padavęs vaikams sėdos keliauti toliaus. Apie tą atsitikimą piemeniukai pagrižę namon papasakojo namiškiams.

Viena knygutė, žinoma, menka dovana, bet jinai padirgino geruosius žmonių jausmus, nes visi ilgai gėrėjosi iš to atsitikimo ir ne viens ištarė širdingą ačiu nežinomam broliui. Be-to minėtoji dovana atkreipė žmonių akį ant to, kad tarpe jų pačių yra nežinomi, bet nepailstanti darbininkai, kurie nulikusį skatiką neneša pos Rupkę arba Mauškę, bet apverčia ant gero savo tamsesniųjų brolių. Iš to atsitikimo matyti, kad ir prasčiokai, nors ne visi, gerai jau supranta reikalus savo tėvynės ir darbuojas, kur tik gal ir kaip tik išgal: jie barsto spindulius rašto po visokius kampus ir užkampius su ta nuomone, kad tiktai apšvietimas teisingelbės mūsų sodiečius iš vargo ir visokių tamsybės nelaimių. Siunčiame užtatai tau širdingą ačiu, tėvynaini brangus, „tegul tavo dienas palaimina dangus“! . . . ir tariame: tegyvuoja mūsų sodiečiai Lietuvai ant garbės! . . .

Tas atsitikimas da liudyja ir tai, kad mūsų mažiukai norėtų skaityti, bet knygelių netur, kaip jie prisipažino! O kad vaikai knygelių neturi, tai reikia pirmiausia kalinti maskolius, kurie uždraudė mums lie-

tuviškai jas spausdinti, norėdami mus į maskolius apversti, o antrą vertus, kalti ir mūsų tėvai, kurie ką pirkti knygelę labiau mėgsta degtinę siurbti. Jeigu vaikai nori skaityti, tai tėvų pareiga ko-veikiausiai išpildyti tai puikų savo kudykių norą, kurs, be abejo, duos ir puikiausius vaisius. Užtatai, tėvučiai ir motinėlės, pirkite savo vaikams ne tik maldaknyges, bet teipgi visokias knygeles, tegul jie šviečia savo protą lietuviškoje dvasioje, tegul semia šviesą doros ir paveikslus tvarkos iš šaltinių rašto, o pamatysite, kokie puikus vyrai ir moters išaugs iš jūsų vaikų! . . . Tada maskolius, kurs dabar baido mūsų skiaudžiamų brolių kraujuose, pames savo velniškas žabangas ir spąstus ir bijos mūsų šviesumo teip, kaip jis senovėje drebėjo, išgirdęs tik vardą Lietuvio! . . . Nesigailėkite tik skatikų ant knygelių. Jug matėte patys, kad ans jūsų nežinomas brolis nesigaili knygelių svetimiems dalinti, tai kaipgi jus galėtumėte gailėtis savo vaikams pirkti! . . .

Slapuks.

Grinkiškis (Kauno pav.). Kokiose tamsybėse tebebraildo daugumas mūsų moterų, liudyja šitasai atsitikimas: Biržio 18 dienoje laukėme gubernatoriaus Klingenbergo, kurisai, išlandęs kitas bažnyčias, norėjo aplankyti ir musičkę. Išgirdusios apie tai mūsų „bažnyčios kerpės“ arba davatkos subruzdą pasigerinti tam bjauriam burliokui: sušaukė pas savę tamsiausias ir kvailiausias miestelio senes, kurioms įkalbėjo, idant jų dukteriukės eitų pasitikti gubernatoriaus su kvietkoms, įvažiuojant anam į miestelį. Davatkos dar pridurė, buk tai už tą gubernatorių išmesias mažiukėms 25 rubl. o gal ir 50 rubl., kaip jis buciūm*) padaręs kituose Lietuvos kampuose. Tamsios ir pavargusios mūsų moterėlės paklausė begėdiškų zaunų „kerpių“ ir aprėdžiusios dukreles šviesiais rubais nusiuntė į galą miestelio pasitikti Klingenbergo ir paberti jam kvietkų, kurių kiekviena mergaitė turėjo pilną krepšiuką. Bet gėda, kuri ką-tik neužslėgė mūsų, buvo prašalinta per rupestingumą vieno išmintingo ukininko, kursai, pamatęs tą bjaurų papiktinimą mažiukių, subarė motinas, ir pavarė namon. Ir kad ne tasai žmogus — tai mūsų kvailėlės būtų pasitikusios tą burlioką teip, kaip kokį vyskupą. O ar jus žinote, aklos kerpės, kam tokiam jus teikiate tokią garbę? Tikrai, juog nežinote, nes jeigu butumėte žinojusios, pačios butumėte bėgusios šalyn nuo ano baisaus užmušėjiaus, pametusios prikalbinėjimą mažiukių kitų moterų.

*) buciūm = neva, tartum.

Klingenbergas tai yra draskytojas Kražių bažnyčios, užmušėjas daugybės lietuvių ir vagis, kurs su savo kazokais išplėšė visus Kražiečių turtus. Tai nuo tokios bjaurybės, kaip Klingenbergas, kurs praliejo tiek nekalto žemaičių kraujo ir ašarų, reikia šalyn sprukti, idant niekur nesustiktum su juo ant kelio, idant nepamatytum jo velniško veido ir kraujų lietuvių suteptų rankų!...

Teipo-gi negerai padarė ir mūsų klebonas, kurs paprastai dreba prieš menkiausią burlioką, išėjęs pasitikti Klingenbergo net ant rinkos. O jug klebonui turi būti yra gerai žinoma, kas per šuva Klingenbergas.

Slapuks.

Margiai (Pažeriu vaivystos, Vilkav. pav., Sav. gub.). Pijuso Valaičio pavogė tris kumeles, kurios buvo vertos po 150 rublių, pereitus metus Gegužės mėn. Žmogus, apturėjęs tokį nuopuolį, jieskojo po visas šalis, ir niekur nerado. Bet tasai vagilius, ką pavogė Valaičio kumeles, įkliuvo į kilpas. Jį sugavo beplėšiant kito ukininko klėti ir sudas nusprendė ant viso amžiaus į Siberiją. Kalinyje besėdėdamas tasai vagis susimislyjo Valaitį prigauti. Per žmones jisai davė žinią, kad ateitų Valaičio uošvis, tai pasakysias visą teisybę. J. Kaukas (uošvis) nuvažiavo į Kalvariją, nuėjo pas vagilių, o tasai jam sako:

— Dėdule, aš negaliu akių pakelti prieš Valaitį, tokią iskadą jam padaręs; aš žinau, juog šitame kampe daugiaus nesival kiosiu, — duok penkiasdešimt rublių, aš pasakysiu, kur tas kumeles padėjau ir kam pardaviau.

Kaukas mislyja: gal buti teisybė.

Vagilius dar sako:

— Dabar aš suprantu, juog Dievas mato visas žmogaus nedorybes.

Taigi, pasidėrėję valandą, susitakė ant 30 rublių.

Vagilius pripasakojo, kad kumelės esančios kokiame tenais mieste Vilniaus gubernijoje, nepamenu, kokiam mieste jisai sakė.

Nuvažiavo Valaitis su draugais į Vilnių, bet tokiais vardais nė vieno miesto nerado. Pavažinėjo gelžkelio trys vyrai keturias dienas, išsikastavo arti šešių dešimčių rublių ir parvažiavo kaip šunį mušę. Tai mat, viens meluoja, o kits įtiki.

Stulpas.

Suvalkų gubernijoje viename kaimė užsimanė du žemskiu daryti krata pas vieną ukininką, tur-but buvo koks paikas Lietuvys ar lenkpalaikis skundą ant jo padavęs. Bet gal ir tai buti, kad tuodu žemskiu tikrai pasilakti atėjo, nėra juodu neturėjo jokio paliepimo nuo načelninko. Atėję žemskiai namieje terado tikrai šeimnininko seserį, bet nieko nežiurėdami lenda į gričių uostinėti.

Tada mergaitė klausia, ko čia juodu jiesko; o juodu pradeda jau labai meilingai, o rasi jau ir permeilingai gretintis. Dėlto nė nesijuto, kaip mergaitė juodviejų kardus, ištraukus iš makščių, trenkė į žemę ir su-laužė. Žemskiai apkvailo ir nežinojo ką daryti, o mergaitė negaišavo ir ėmė vienam ir kitam antausius skaldyti. Žemskiai ėmė rėkti, o ant to riksmo parbėgo mergaitės broliai, kurie netoli girioje dirbo. Tuodu, supratę staiga visą dalyką, nekviestus svečius ėmė su gerais įnagiais šventinti ir teip jiems kailius išvašavo, kad juodu vos pasivilkti galėjo. Traukdamiesi nuo kiemo žemskiai gąsdino tuos žmones į Siberiją juos išgabensią, ir padavė į sudą. Bet sudas nusudyjo abudu broliu po 7 dienas į kalėjimą.

Gudriai padarė vienas ukininkas Mariampolės apygardoje. Atėjęs į jo namus žemskiams ir šaltyšiui šaudyklių (pučkų) jieskoti, jisai pasisakė turįs šaudyklę, tiktai esant pakavota, o išduoti jisai jos neišduosias. Nusibodus ginčytis, žemskiai pradėjo jieskoti ir klausė darbininkų, kur šeimnininko šaudyklė padėta. Keli atsiliepė, kad po avies uodega, kiti sakė, kad kiaulė prarijo ir reikią tik palaukti, tai ji veik pasirodysiant ir t. t. Ant galo jie vėl prisispyrė pradėjo kvosti patį ukininką. Dabar ukininkas pasakė, juog šaudyklė arklių tvarte, ir vadino žemskius į tvartą pažiūrėti. Ir iš-tikro jisai tenais turėjo pakavojęs šaudyklę, bet tame tvarte jisai laikė tris eržilus, o vienas jųjū baisiai ne-kentė žmogaus juodai apsirėdžiusio. Ukininkas liepė čionais jieskoti šaudyklės. Žemskiai tuojaus pradėjo savo darbą. Eržilas, pamatęs juodus šale savęs rausiant, vienam spyrė, ir tasai palėkė po čiaju stovinčia lova, o kitam kapt už skverno ir pradėjo jį tasyti. Nusigandęs žemskis kabinosi į edžių virbalus ir bandė trauktė savo skvernus iš eržilo nasrų, ir šaukė: „O Jezau, o Jezau, eržilas manę ėda! Dėl Dievo imkite botagą ir ginkite jį šalin! Aš daugiaus šaudyklių nebieskosiu, tik atginkite manę.“ O iš-po lovos šaukė kits balsas: „Ginkite jį, ginkite!“

— Ogi ar nebieskosite daugiaus šaudyklių? — da klausė ukininkas.

— Nebieskosim, nebieskosim! — sėkė eržilo nasruose kybas žemskis. Iš palovės anasai teipogi šaukė: „Nebieskosim!“

Na, tai ukininkas ištraukė gudą iš velnio nasrų, atidarė tvarto duris ir išleido abudu šudinus ir šlapius kaip šunis, ir pabrukę uodegas juodu prapuolė nuo kiemo...

Ir ištikro, šaudyklių juodu daugiaus neįieškojo, bet dabar užsimanė knygų įieškoti, ir neilgai trukus vėl atsibastė pas tą patį ūkininką viens žemskis, ką erzilas buvo nuspyręs po lova, ir da vienas naujas lietuviškų knygų įieškoti. Atėję pas ūkininką klausė, kur jisai turi „gazetas“.

— Neturiu aš gazetų, — atsiliepė ūkininkas; ir ką aš po šimts velnių veikčiau su gazetomis: bene aš maskolius? Aš skaitau laikraščius.

— Ogi kas tai laikraštis? — klausė žemskis, — na-gi parodyk!

— Norėtum matyti, bet ar turi ant to pavelyjimą nuo načelninko.

— Kam man reikia pavelyjimo nuo načelninko! — sakė žemskis: — aš pats sau esu.

— Ogi jug ir aš sau pats, — atsiliepė ūkininkas. — O ar žinai ką: kad pradėsi mandrauti, tai išmesiu abudu iš savo namų, man ne pirmas sykis su tokiais ponais kalbėti; o jei patogiai elgsitos, tai pavaišinsiu abudu, ir pasivalgę galėsita namon važiuoti.

Žemskiams, vienam ir antram, tur-but, geriaus pasirodė pasiėdus ir atsigėrus, ne-kaip knygų įieškojus, nėra abudu mielai ant to sutiko ir paėdę namon iškeliaavo, jokios kratos nedarė.

Kad drąsa ir gudrybė

Sustojo drutai vienybėj,

Tada gal ir silpniausias

Nuveikti ko stipriausias.

Strasdas.

Apie girdimą veršiukų (teliukų).

Mūsų moters turi labai daug darbo prie žindymo ir junkinimo veršiukų. Vienas mokytas ūkininkas, pagal savo patyrimą, sako, kad veršių suvisu nereikia žindyti, bet išsyk po atsiradimo reikia pradėti juos girdyti. Tai reikia atlikti teip: po atsiradimui veršiuką reik palikti prie karvės tik tai tolei, koki anoji aplaižys jį. Paskui (po aplaižymui) suvisu nedavus veršiui žysti momos, reikia įnešti jį į šiltą užtvarą (gardą), sausai paklotą, ir už poros valandų duoti jam kvortą tai yra dešimtą dalį viedro, momos pieno. Jeigu veršiukas pats negeria, tada viens žmogus laiko indą su pienu, o kitas vieną ranką pridėda pirštais prie snukio veršiuko, o kita ranka palenkia jo galvą žemyn į indą; tokiu budu veršiukas pagal prigimimą stengdamasis pagauti pirštą, kurį jis palaiko už spenį, užgriebia ir daleles pieno, ir teip pradeda gerti, prie ko greit ir lengvai pripranta (po dviejų trijų tokių girdimų). Jeigu, kaip kiti daro,

pripratysi veršiuką gerti per koki papą ar dudelę, tai paskui atpratyti jį nuog to buna labai sunku. Daugumas veršių žindomų arba girdomų per spenį, ima sirgti, kada juos pradeda nuog to atpratyti. Buvo tokių atsitikimų, kad veršiai atprasdavo gerti per spenį tik tai po metų, kas, žinoma, veršiui negera ir nesmagu, nes tokio veršio negalima laikyti drauge su kitais ant ganėklos ir reikia laikyti atskirum.

Pasitaiko, kad veršiukas atsiranda silpnas, palieges (ligustas), ir nenoriai imasi prie gėrimo. Tokių veršiukų suvisu neverta laikyti ant veislės, nėra jeigu juos ir pasiseks atgirdyti, tai su dideliu trusu, o prieg to jie da visados bus palinkę prie visokių apsigimų.

Prie girdymo veršių reikia labiausia prižiūrėti tai, kad pirmutines dvi nedėlias po atsiradimo veršiukas gautų gerą pieną, dėl ko jo motina reikia šerti tik tai geru pievos šieniu ir avižieniais miltais, kurių ant dienos nereikia duoti daugiau per keturis svarus. Toksai prižiūrėjimas karvės ir sausai ir šiltai užlaikomas veršio užtvaras yra geriausias vaistas nuo skystavimo (triznos), nuo kurio prie neišmintingos priežiūros prauza labai daug veršių. „Teip girdydamas veršius,“ sako tas ūkininkas: „aš, nors visados laikau daug veršių, jau šešti metai neprastojau nė vieno; prieg to visi veršiai, paliekami veislei, visados užauga ir buna labai gražus.“

Čia reikia priminti da ir tai, kad girdydamai teip veršius, kaip viršuje aprašyta, mes ne tik tai užsiauginsime gražius gyvuolius, bet ir užčėdysime pieną. A. B. P.

Gromatnyčia.

Zonagui. Tamstos korespondencijos apie Jusų kaimą mes negavome: tur-but kur prauvo pakeliui.

Pinigus ir laiškus į Ūkininko (Ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitokis adresas padėti:

Hrn. Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Rubliaus kursas.

12. dieną Rugpjūčio mėn. už 1 popierinį rublį Prusuose mōkėjo 2 pr. markes ir 19 fenigų.

Turiny:

Įsitėmykite! J. — Jonelio žyponas. A. B. P. Iš Lietuvos: Vilkaviškis. Žmogus. — Sasnava. Kniplis. — Pilviškiai. Antanavietis. — Šunskai. Driežas. — Svėkšna. Marė Mėlynakė. — Naumiestis. J. — Grinkiskė. Slapuks. — Margiai. Stulpas. Suvalkų gub. Strasdas. — Apie girdymą veršiukų (teliukų). A. P. B. — Gromatnyčia.

Nr. 8 Ūkininko priedas: „Kaimynų pašneka“.